

VII.600.9.2015. JZ

Pan
Marek Zagórski
Sekretarz stanu
Ministerstwo Cyfryzacji
ul. Królewska 27
00-060 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Rzecznik Praw Obywatelskich w swoich działaniach od wielu lat zwraca szczególną uwagę na właściwe funkcjonowanie obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej. Jest to bowiem jeden z ważnych mechanizmów demokratycznego państwa prawa. Problematyka realizacji praw zagwarantowanych obywatelom w art. 118 ust. 2 Konstytucji RP oraz ustawie z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. Nr 62, poz. 688 ze zm.; dalej jako: ustawa) jest przez Rzecznika wnikliwie obserwowana oraz analizowana. W szczególności Rzecznik bada praktyczne aspekty korzystania z tego prawa mając na uwadze likwidowanie wszelkich barier i usprawnienie procedur.

Na podstawie moich ustaleń, a także postulatów ekspertów, organizacji społecznych oraz sygnałów od obywateli, pragnę zwrócić uprzejmie uwagę Pana Ministra **na potrzebę rozważenia zasadności wprowadzenia regulacji stwarzającej możliwość składania podpisów drogą elektroniczną w ramach obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej.** Wykorzystywanie nowoczesnych technologii mogłoby bowiem przysłużyć się m.in. zwiększeniu partycypacji obywatelskiej w życiu publicznym. Każda forma ułatwienia obywatelom udziału w bezpośrednim uczestnictwie kształtowania państwa, w moim przekonaniu, jest warta szerszej analizy.

Warto podkreślić, że potrzebę wprowadzenia zmian w ustawodawstwie w tym właśnie zakresie dostrzegają od dłuższego już czasu niezależne ośrodki badawcze, które pracują nad konkretnymi propozycjami. W maju 2014 roku Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO) zorganizował debatę pt.: *„Elektroniczna inicjatywa ustawodawcza – dlaczego w Unii Europejskiej funkcjonuje, a w Polsce nie?”*, natomiast w 2015 roku poświęcił analizowanemu zagadnieniu ekspertyzę pt. *„Elektroniczne poparcie inicjatyw obywatelskich”* autorstwa Piotra Wąglowskiego. Prace były kontynuowane, m.in. mój przedstawiciel wziął w grudniu 2017 roku udział w debacie organizowanej przez INSPRO pt.: *„Obywatele decydują”*. Z dużym zainteresowaniem zapoznałem się również z wydanym przez Instytut również w ubiegłym roku kolejnym raportem pt. *„Obywatele decydują. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza jako narzędzie kształtowania postaw obywatelskich”*.

W ramach rozważań nad mechanizmem elektronicznego zbierania poparcia pod inicjatywą ustawodawczą wskazuje się w opracowaniach i ekspertyzach, że procedura elektronicznego podpisywania się w akcie poparcia inicjatywy mogłaby polegać na przykład na przesłanej drogą elektroniczną do organizatora (np. komitetu), podpisanej elektronicznie, treści proponowanego aktu prawnego. Inną procedurą może być zaprojektowanie w ramach jednej z instytucji państwowych elektronicznej platformy bądź serwisu internetowego, względnie uruchomienie „usługi” w ramach serwisu ePUAP. W przypadku rozwiązania, które polegałoby na wskazaniu wymogów technicznych dla systemów teleinformatycznych, każdy z zainteresowanych komitetów mógłby samodzielnie tworzyć środowisko teleinformatyczne (system teleinformatyczny), za pomocą którego realizowałby kampanię gromadzenia poparcia (tak np.: P. Wąglowski, *Elektroniczne poparcie inicjatyw obywatelskich*, Ekspertyza Instytutu Spraw Obywatelskich 2015).

Wskazana wyżej problematyka składania podpisów drogą elektroniczną w ramach obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej była już podejmowana m.in. w toku wcześniejszych działań Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Zamysł ten przedstawiono również w toku prac sejmowej Komisji Administracji i Cyfryzacji Sejmu VII kadencji. Niestety, prace te nie zostały skutecznie zakończone.

Chciałbym podkreślić, że Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał się już wcześniej do Prezesa Rady Ministrów w sprawie składania podpisów drogą

elektroniczną w ramach europejskiej inicjatywy ustawodawczej. W wystąpieniu z dnia 5 stycznia 2012 r. (sygn. RPO – 691543 – I/1/MSW) Rzecznik przedstawił swoje stanowisko dotyczące zapewnienia polskim obywatelom możliwości uczestniczenia w kształtowaniu polityki Unii Europejskiej poprzez prawo do inicjatywy ustawodawczej, jednocześnie zwracając uwagę na zasadność wprowadzenia możliwości składania podpisów drogą elektroniczną w ramach krajowej inicjatywy ustawodawczej.

Warto zauważyć, że rozwój technologii przyczynił się do wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań w odniesieniu do innego mechanizmu umożliwiającego obywatelom partycypację w życiu publicznym. W ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2017 r., poz. 1123 ze zm.) wprowadzono bowiem możliwość złożenia petycji za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Mając na względzie wagę zagadnienia, Rzecznik dnia 31 maja 2016 roku skierował wystąpienie generalne do Prezesa Rady Ministrów (sygn.VII.600.9.2015.JZ), w którym wskazał potrzebę rozważenia wprowadzenia przepisów umożliwiających obywatelom składanie podpisów pod obywatelską inicjatywą legislacyjną drogą elektroniczną. W odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi dnia 4 lipca 2016 r. Minister Cyfryzacji Pani Anna Streżyńska podkreśliła, że „inicjatywa, zmierzająca do zapewnienia możliwości składania podpisów drogą elektroniczną w ramach obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej, jest możliwa do realizacji i zasługuje na poparcie”.

Jednocześnie Pani Minister zauważyła, że „waga oraz charakter podejmowanego zagadnienia są nad wyraz istotne i wymagają szczególnej analizy pod kątem procesów składających się na realizację czynności związanych z przygotowaniem projektu ustawy, jego rozpowszechnianiem, kampanią promocyjną a także techniczną organizacją zbierania podpisów obywateli popierających projekt, które wymagają informatyzacji w świetle postulatu Rzecznika”.

Niestety, na moje kolejne wystąpienia kierowane do Ministra Cyfryzacji (dnia 22 lipca 2016 roku oraz dnia 7 kwietnia 2017 roku), w których prosiłem m.in. o pomoc w zainicjowaniu prac nad opracowaniem propozycji w zakresie umożliwienia obywatelom składanie podpisów pod obywatelską inicjatywą legislacyjną drogą elektroniczną oraz deklarowałem wolę współpracy, Rzecznik nie uzyskał do dzisiejszego dnia żadnej odpowiedzi.

Dodatkowo, pragnę poinformować uprzejmie, że w ostatnim czasie napłynęły do Rzecznika Praw Obywatelskich liczne pisma od obywateli, w których formułowali oni następujące oczekiwanie:

„Jako obywatele Rzeczypospolitej Polskiej apelujemy do Rzecznika Praw Obywatelskich o wystąpienie do odpowiednich organów, zwłaszcza Ministerstwa Cyfryzacji, z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie nowelizacji ustaw, które nie zezwalają obywatelom na możliwość korzystania z usług elektronicznych w zakresie inicjatyw obywatelskich, takich jak składanie deklaracji online pod inicjatywami ustawodawczymi oraz wnioskami o przeprowadzenie referendum lokalnego lub ogólnokrajowego [...]” (w załączeniu – kopia jednego z wystąpień).

Pragnę po raz kolejny podkreślić więc, że Rzecznik jako konstytucyjny organ ochrony praw i wolności dostrzega potrzebę rozważenia zmian prawnych w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej przewidujących umożliwienie składania podpisów drogą elektroniczną.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958) Rzecznik zwraca się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia zmian w ustawie o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli oraz przedstawienie swojego stanowiska w tej sprawie. Uprzejmie proszę o poinformowanie o zajętych w niniejszej sprawie stanowisku.

Z poważaniem

Załącznik 1.